

В. Є. Абрамович, Е. М. Мокрієнко, Н. В. Лазор

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АНГЛОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ ФРАНЦІЇ

Одеський національний медичний університет, Одеса, Україна

УДК 61:378:811:111(44)

В. Є. Абрамович, Е. М. Мокрієнко, Н. В. Лазор

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АНГЛОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ ФРАНЦІЇ

Одеський національний медичний університет, Одеса, Україна

У статті наведено результати дослідження нормативно-правових, організаційних та методологічних засад навчання англійської медичної мови в університетах Франції. У процесі дослідження з'ясовано, що модернізація сучасної французької вищої медичної освіти відбувається згідно з європейськими тенденціями уніфікації та забезпечення якості вищої освіти. Порівняльний аналіз навчальних програм медичних факультетів спеціальності «Медицина» показав певну відмінність в організації, формах, змісті та кількості годин вивчення іноземних мов у різних установах, але всі вибрали англійську мову і забезпечують повний додипломний цикл її викладання. Виявлено, що програма першого циклу спрямована на поетапний розвиток базової медичної англійської компетенції та сприяння мобільності студентів, а другого циклу – на наукову та практичну професійну медичну підготовку англійською мовою.

Ключові слова: англійська мова, вища медична освіта, організаційно-педагогічні умови, інтернаціоналізація та мобільність, Франція.

UDC 61:378:811:111(44)

V. E. Abramovych, E. M. Mokrienko, N. V. Lazor

INSTITUTIONAL AND PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF ENGLISH TEACHING AT MEDICAL SCHOOLS IN FRANCE

Odesa National Medical University, Odesa, Ukraine

The studies presented by the Erasmus+ Project BWSE FORward, have found out that internationalisation and mobility, among the other four areas, present challenges hampering the advancements in the Bologna Process commitments implementation. In its way to the integration into the European community, one of numerous obstacles that Ukrainian higher medical education faces is the improvement of English language proficiency. The need for medical English courses has seen a remarkable increase over the last ten years in France and other European countries. **Objective** is to study institutional and methodological principles of English-language training at French universities in the context of its higher medical education system modernization. **Research materials and methods.** The legislative acts of the Ministry of Health and the Ministry of Education of the French Republic and its medical faculties' curricula were analysed. **Results and discussion.** Health professionals' training at medical faculties in France has been undergoing drastic changes since 2019, which are: 1) the cancellation of PACES and numerus clausus; 2) the reform of the 2nd cycle aimed at the formation of competencies; 3) improvement of theoretical and practical training at the 3rd cycle and changes in the system of admission to internship and distribution of interns. Mandatory teaching of modern foreign languages at medical faculties in France was introduced in 1992 and most of them chose English. Furthermore, the order of 2013 introduced foreign language training at the second cycle. The comparative study of medical schools' curricula has shown that: 1) within the 1st-year preparatory programs students must complete a general course with medical terminology; 2) the scope of Medical English varies from 2 to 4 ECTS credits per year during the 1st cycle with "Taking a history" and "Mobility" courses; 3) professional studies in English are provided during the clinical stage as a part of the "Article critical reading" and in a form of "Apprenticeship of clinical reasoning" courses. **Conclusions.** On the example of the Dijon medical faculty the peculiarities of Medical English curriculum provision are disclosed, namely: the 1st cycle is aimed at the step-by-step development of basic medical and linguistic knowledge and skills in all types of speech activities, as well as preparation for an internship abroad; during the 2nd cycle, future interns receive scientific and practical professional training in English due to the cooperation of language instructors and clinical professors certified in Medical English. Therefore, the institutional and pedagogical principles of the undergraduate English-language training at French medical faculties represent the conditions for ensuring the quality of English-speaking professional competence, student mobility and lay the basis for the continuous development.

Key words: Medical English, higher medical education, institutional and pedagogical principles, internationalization and mobility, France.

Вступ

Забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти передбачає, серед іншого, розвиток багатостороннього і мультикультурного навчально-дослідницького середовища та заохочення здобувачів вищої освіти до навчання за кордоном та, навпаки, залучення іноземних студентів, тобто інтернаціоналізацію [1], яка стала ключовою у запровадженні Болонського

процесу. Нещодавні дослідження у рамках проекту Erasmus+ BWSE FORward виявили перепони у розвиненні інтернаціоналізації та мобільності разом із іншими чотирьома сферами: залучення студентів до внутрішнього забезпечення якості, студенто-центроване навчання, упровадження ЄКТС і визнання попереднього навчання, які гальмують прогрес у виконанні зобов'язань цього процесу [2] і, отже, потребують заходів з їх подолання.

В Україні вирішення проблеми інтенсифікації процесів інтернаціоналізації та мобільності у контексті

забезпечення якості вищої медичної освіти, серед іншого, потребує поліпшення англійської підготовки як здобувачів, так і науково-педагогічних працівників ЗВО – системи викладання і вивчення медицини англійською. Адже, як ми зазначали ще 10 років тому, педагогічними умовами формування професійної спрямованості у навчанні мовам є: організація їх поетапного вивчення відповідно до потреб у навчально-дослідній підготовці та професійному розвитку майбутніх лікарів; відбір змісту, форм, методів та засобів навчання згідно з особливостями професійної діяльності; володіння викладачем знаннями з термінології та специфіки медичної практики [3]. Таким чином, поняття «англійська підготовка» та «викладання і вивчення англійської мови професійного (медичного) спрямування» ми вважаємо тотожними у контексті формування комплексної професійної компетентності здобувачів вищої медичної освіти та безперервного професійного розвитку фахівців охорони здоров'я.

Окрім вищезазначених передумов, зазначимо, що переважна більшість дослідницьких статей публікується англійською, тому медичним працівникам необхідно володіти цією мовою, якщо вони хочуть розуміти і писати статті та опанувати нові знання, методи та практики.

Ураховуючи стрімкий рух нашої країни у європейську спільноту, прагнення вітчизняних вищих медичних закладів освіти до поліпшення й удосконалення підготовки лікарів, звернення до досвіду західноєвропейських країн, які вже активно впроваджують засади Болонського процесу, акцентуючи потребу в комплексній англійській підготовці, безсумнівно, є вкрай потрібними. Важко переоцінити видатний досвід французької педагогічної думки та значні досягнення країни у розбудові системи охорони здоров'я загалом й вищої медичної освіти зокрема, тому ми вважаємо доцільним аналіз досвіду Франції з навчання англійської медичної мови.

Мета дослідження – схарактеризувати організаційно-методологічні засади англійської підготовки в університетах Франції в умовах процесу модернізації системи вищої медичної освіти.

Матеріали і методи дослідження

Проаналізовано законодавчі акти Міністерства охорони здоров'я та Міністерства освіти Французької Республіки та навчальні програми французьких медичних факультетів.

Методи дослідження:

– інтерпретаторсько-аналітичний метод – для аналізу українських та іноземних наукових джерел, офіційних документів, які стосуються професійної підготовки лікарів у Франції;

– бібліографічний метод вивчення джерел із проблеми дослідження – для виявлення наявної джерельної бази;

– контент-аналіз навчально-методичного забезпечення освітнього процесу підготовки лікарів у Франції – для з'ясування обсягів англійської підготовки на різних рівнях;

– компаративний аналіз – для встановлення спільних і специфічних тенденцій у викладанні англійської медичної мови в університетах Франції;

– узагальнення та конкретизації – для визначення організаційно-педагогічних умов англійської підготовки на прикладі медичного факультету міста Діжон та формулювання висновків.

Об'єктом дослідження є процес англійської підготовки майбутніх лікарів у Франції.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови додипломного етапу англійської підготовки на медичних факультетах Франції.

Результати дослідження та їх обговорення

Схожість французької та вітчизняної систем вищої медичної освіти полягає у тому, що, з одного боку, централізоване державне управління, яке визначає правові, організаційні, фінансові та інші засади їх функціонування, й навчальні заклади підпорядковуються так само МОН і МОЗ, але їм надана повна автономність в організаційно-методологічній і науково-дослідній роботі, побудові навчальних програм та вибору форм, методів і засобів освітнього процесу.

Детальний аналіз професійної підготовки лікарів на медичних факультетах Франції було представлено у нашій праці 2018 р. [4], але з 2019 р. вона зазнає кардинальних змін згідно з проголошеною реформою системи охорони здоров'я «Мое здоров'я – 2022». Першим кроком стало скасування PACES – 1 загального для всіх спеціальностей курсу з підготовки до вступу і *numerus clausus* – лімітований відбір студентів, оскільки процес відбору абітурієнтів є одним із головних чинників, які впливають на загальну якість медичної підготовки. Таким чином, було запроваджено декілька варіантів вступу та процедур відбору кандидатів, що забезпечує гнучкість системи, студенто-центрований підхід і покращує орієнтацію та успішність студентів. Наступний крок – реформування 2-го циклу (IV–VI курси), спрямоване на формування компетенцій. Таким чином, з початку 3-го циклу інтерни будують власний спеціалізований курс на основі спільних знань і навичок. Також із 2017 р. відбувається процес реформування 3-го циклу в напрямі поліпшення теоретичної та практичної підготовки інтернів шляхом її модернізації, пропонуючи більш ранню та повну підготовку без збільшення тривалості навчання. Нарешті, з наступного 2023/24 н. р. система вступу до інтернатури і розподілу інтернів – Національні класифікаційні іспити (НКІ) скасовується, і замість них будуть ураховуватися академічні досягнення кандидата, результати ОСКІ та нових Національних «дематеріалізованих» іспитів (EDN) [5]. Отже, ми спостерігаємо глобальний і послідовний підхід до реорганізації медичної підготовки з метою скорішого залучення здобувачів до навчання і професійного розвитку та поліпшення їх підготовки.

Обов'язкове викладання сучасних іноземних мов на медичних факультетах Франції вперше було регламентоване наказом від 18 березня 1992 р. в обсязі 160 ак. г. протягом I–III курсів. Більшість факультетів вибрала англійську мову як іноземну, якою повинні володіти студенти, і станом на 2007 р. курс англійської у середньому приблизно сягав 120±40 ак. г. для II–III курсів (40 ак. г. на семестр). [6]. Але починаючи з 2011 р. [7] і дотепер у постійних оновленнях указівок щодо додипломної медичної освіти певна кількість годин

чи кредитів ЄКТС уже не зазначається, що пояснює певні відмінності в обсягах навчання цієї дисципліни між різними установами. Водночас гнучкість і динамічність французької системи у забезпеченні якісної підготовки лікарів підтверджуються наказом 2013 р., який офіційно запровадив іншомовну підготовку у другому циклі (II–VI курси) [8], хоча багато медичних шкіл Франції розпочали впровадження повного курсу вивчення англійської мови ще за 10 років до його прийняття. Тобто активні дії адміністрації і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти з постійного оновлення програм з урахуванням інтересів студентів і потреб галузі, прогресивна діяльність студентської і професійних медичних спілок призвели до затвердження обов'язкового вивчення іноземної мови впродовж усього додипломного періоду на законодавчому рівні.

Для порівняльного аналізу з метою визначення обсягів англійської підготовки на медичних факультетах французьких університетів нами було вибрано ті, що входять до топ-10 установ за різними рейтингами, а саме: Екс-Марсель <https://smpm.univ-amu.fr/>, Пікардії імені Жуля Верна <https://www.u-picardie.fr/uftr/medecine/>, Клермон-Ферран <https://medecine.uca.fr/>, Сорбона Париж-норд <https://smbh.univ-paris13.fr/>, Ліон 1 імені Клод-Бернара <https://lyon-est.univ-lyon1.fr/>, Сент Етьєн <https://www.univ-st-etienne.fr/fr/faculte-de-medecine>, Париж Сіте <https://u-paris.fr/medecine/> та університет Бургундії у Діжоні <https://sante.u-bourgogne.fr/> [9].

У результаті дослідження навчальних програм за напрямом підготовки «Медицина» було з'ясовано таке:

1. У більшості закладів перед записом на підготовчі програми I курсу абітурієнти складають іспит на знання англійської, і якщо їх рівень нижче B1, вони повинні пройти загальний курс (приблизно 3 кредити на дисципліну). Також деякі програми включають вивчення медичної термінології та наукової літератури.

2. На II та III курсах у всіх університетах англійська медична мова є обов'язковою дисципліною, обсяг вивчення якої варіюється від 2-х до 4-х кредитів ЄКТС. До того ж майже всі пропонують її як вибірку.

3. Упродовж клінічного етапу, по-перше, курс підготовки з LCA (критичне читання статті), що є одним із компонентів НКІ, включає вивчення англійської літератури, по-друге, університети Парижу, Сент Етьєну, Марселю і Бургундії проводять навчання англійською за різними напрямками.

Яскравим прикладом такої ініціативи і прогресивності є досвід університету Бургундії у місті Діжон, де англійська медична мова викладається з першого по шостий курси з 1992 р.

Викладання на першому курсі, як ми вже зазначили, зосереджено на підвищенні загального рівня володіння мовою, поступовому засвоєнню актуальної медичної лексики та на розумінні спеціальних текстів (20 ак. г. аудиторної роботи на рік). Англійська мова є невід'ємною частиною гуманітарного блоку дисциплін «Здоров'я, Суспільство, Людство» і предметом вступних іспитів.

На II–III курсах навчання з дисципліни «Англійська мова для медицини» базується на принципі паралель-

ного розвитку медичних та лінгвістичних знань (32 ак. г. на рік).

Студенти II курсу повинні вміти синтезувати текст англійською мовою, щоб швидко опанувати вміння виділяти основні елементи з будь-якого британського чи американського медичного тексту, а також усно висловлювати власну думку щодо них і коротких спеціалізованих відео.

Мета програми III курсу – поглиблення набутих знань. Навчання включає: прослуховування аудіоопитування пацієнта, вивчення відео з медичної проблематики, інформаційних брошур, заповнення документації прийому пацієнтів екстреної допомоги та написання листів.

Окрім цих обов'язкових курсів, студентам пропонується два факультативних навчальних модулі з усної англійської мови в невеликих групах на II або III курсі (40 ак. г. протягом одного семестру):

1. Проведення консультації англійською мовою із застосуванням симуляції діалогів між лікарем і пацієнтом, розвиток монологічного мовлення та робота з автентичними відео, щоб поставити студента у справжні розмовні ситуації взаємодії лікаря та пацієнта.

2. «Мобільність» – підготовка до стажування за кордоном на IV або V курсі. Серед різноманітних форм, методів і засобів цього модулю обов'язковими є завдання з написання CV і мотиваційного листа й формування навичок спілкування телефоном та у повсякденному житті.

На IV та V курсах загальний обсяг підготовки за курсом підготовки «Медицина англійською» становить приблизно 70 ак. г. – по дві (астрономічні) години на тиждень протягом двох років у час, вільний від лікарняної практики. Він спрямований на вивчення медичних відео та клінічних випадків англійською мовою, тобто усне спілкування, у формі ARC – методу навчання клінічного мислення, коли один студент грає роль пацієнта, а інший бере на себе роль лікаря, проводячи повну консультацію (опитування, фізичний огляд, диференційну діагностику, додаткові діагностичні процедури, план лікування та подальше спостереження) [4] англійською мовою за сприяння та активної участі лікарів університетської лікарні, більшість з яких отримала диплом із володіння медичною англійською мовою (DIU d'anglais médical). Починаючи з 2014 р. у рамках підготовки до тесту з LCA для НКІ до курсу додали критичне читання наукових статей англійською мовою із залученням професорів, відповідальних за підготовку із цього предмету.

Програма VI курсу здебільшого присвячена амбулаторній та стаціонарній практиці і передбачає лише приблизно 100 годин теоретичного навчання (конференції, семінари, наукові дослідження та LCA) [4]. На початку року студентам пропонується вибірково модуль з англійської мови в інтенсивному форматі – 40 годин протягом тижня. Він переважно спрямований на підготовку до виступу на конференції: організація презентації Powerpoint, дотримання міжнародних стандартів із презентації доповіді та публікації результатів дослідження, формування навичок вимови та інтонації. Форми навчальної діяльності також включають

усне спілкування (10 хвилин) англійською мовою на вибрану студентом медичну тему під час міні-конференції з подальшим її обговоренням у групі та аналіз медичних романів, серіалів, фільмів тощо в усний та письмовий формах.

Таким чином, викладання медичної англійської мови у Діжоні спрямоване не лише на формування мовленнєвих навичок, а є невід'ємним складником процесу побудови професійної компетентності майбутніх лікарів та надає інструменти для її вдосконалення та розвитку.

Висновки

У процесі дослідження з'ясовано, що інтеграційна модернізація сучасної вищої медичної освіти Франції відбувається у відповідь на тенденції уніфікації та забезпечення якості вищої освіти в країнах Європи, яка, зокрема, призвела до впровадження вивчення іноземних мов протягом усього додипломного етапу медичної підготовки на законодавчому рівні.

Порівняльний аналіз навчальних програм медичних факультетів за напрямом підготовки «Медицина» показав певну відмінність в організації, формах, змісті та кількості годин вивчення іноземних мов на різних медичних факультетах, але всі вибрали англійську мову і забезпечують повний додипломний цикл її викладання.

На прикладі програми медичного факультету міста Діжон університету Бургундії схарактеризовано осо-

бливості організації, цілі, методи та форми навчання англійської мови, а саме: 1-й цикл спрямований на поетапний розвиток базових медичних та лінгвістичних знань і навичок за всіма видами мовленнєвої діяльності, а вибіркові дисципліни пропонують формування навичок професійного спілкування лікаря з пацієнтом або підготовку до стажування за кордоном; упродовж 2-го циклу майбутні інтерни отримують наукову та практичну професійну підготовку англійською мовою; до занять із навчання клінічного мислення залучають викладачів, які володіють знаннями з медичної термінології та специфіки лікарняної практики.

Отже, організаційно-педагогічні засади додипломного етапу англійської підготовки на медичних факультетах Франції представляють умови забезпечення якісного формування англійської професійної компетентності, мобільності студентів і закладають підґрунтя для розвитку майбутнього лікаря.

Виконане дослідження не вичерпує усіх аспектів порушеної проблеми. До сфер подальшого наукового пошуку у вивченні проблеми англійської підготовки у вищій медичній освіті можуть належати: особливості процесу безперервної освіти лікарів, навчання викладачів медичних ЗВО, порівняльний аналіз організаційно-педагогічних умов та засобів навчання англійської медичної мови в Україні та країнах Європейського Союзу, розроблення власних навчальних курсів з урахуванням дослідженого досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Analytic Quality Glossary. Available from: <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary/>
2. Bologna Process commitments: a way forward. Final Project Paper of the BWSE FORward, Erasmus+ project. 2022. 24 p.
3. Abramovych VYe. Development of future medical workers' professional orientation in the language learning process. *Problems of integration of national higher education institutions into the European educational environment: Proceeding of the International Scientific and Methodological Conference*. 2012 Oct 29-31; Kharkiv. 3: 9-11.
4. Abramovych VYe. Profesiynna pidgotovka likariv zagalnoii praktyky u Francii [Professional training of general practitioners in France]: a monograph. Kyiv: KiMU; 2018. 287 p.
5. Veber B. La réforme du 2e cycle des études médicales – Quels objectifs, quelle organisation, dans quels délais? [The reform of the second cycle medical studies – What objectives, what organisation, in what time frame?] *La Presse Médicale Formation*. 2022; 3(6): 482-484. doi: 10.1016/j.lpmfor.2022.10.027.
6. Abramovych VYe. Peculiarities of English language learning and assessment at medical faculties in France. *Analysis and assessment of the main trends in the development of modern science and technology: Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference. Scientific journal "Aspect"*. 2013 Jun 15-17; Doneck: ООО "Cyfrova typographiia"; 2013; 3: 95-98
7. Arrêté du 22 mars 2011 relatif au régime des études en vue du diplôme de formation générale en sciences médicales [Order of 22 March 2011 relating to the study system for the general education diploma in medical sciences]. Available from: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000023850797>
8. Arrêté du 8 avril 2013 relatif au régime des études en vue du premier et du deuxième cycle des études médicales. [Order of 8 April 2013 relating to the study system for the first and second cycle of medical studies]. Available from: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000027344612>
9. Classement des Facultés de Médecine. [Ranking of Faculties of Medicine]. Available from: <https://www.cours-thales.fr/prepa-medecine/classement-fac-medecine>.

Надійшла до редакції 10.02.2023 р.

Прийнята до друку 21.02.2023 р.

Електронна адреса для листування veronika.abramovych@onmedu.edu.ua